

fegyverrel s a mint az töltve volt, a két barát pedig a czéltábla körül babrált, Devecis kezében elsült a puskas a lövés oly szerencsétlenül találta Horvátot a czombján, hogy utána közel két hónapig nyomta az ágyat. A törvényszék Devecis Jenőt, a fiatal diákot, gondatlanságból okozott súlyos testi sértés miatt vontta felelősségre, mely alkalommal Vig Viktor dr. a megsérült másik diák nevében nemcsak a vádlott megbüntetését, de a gyógyítási költségek megítélését is kérte. A törvényszék Devecist 30 forint pénzbüntetésre ítélte s egyúttal kötelezte 103 frtnyi kártérítés megfizetésére is. Az elítélt, valamint a kir. ügyész is súlyosbírástért felelősséget.

A szegedi főgimn. önképzőkör szept. 26-án tartotta alakuló gyűlését 108 taggal Sáfrán József tanár-elnök vezetésével. A választás eredménye következő: Ifjúsági elnök: Hentz Károly 8. o. t., főjegyző: Friedrich Andor 8. o. t., pénztárnok: Gönczi Elemér 8. o. t., főkönyvtárnok: Grüner Manó 8. o. t., aljegyzők: Schütz Antal és Becker János 7. o. t., alkönyvtárnok: Marki Imre 7. o. t.

A feltámadt halott. Lapunk múlt számában közöltük az «Első kudarc» című kis karcolatot, melyet Buchwald Andor írt. Megjegyeztük, hogy B. A. a vakációban egy turista kiránduláson egy hegyszakadékról leesett s meghalt. Így olvastuk akkor a lapokban s hívnék emléket kegyeletessé tenni kívánva, kiadtuk már régebben nálunk levő dolgozatát. Cikkünk megjelenése után másnap beállított szerkesztőségünkbe Buchwald Andor. Meglepetéssel de annál nagyobb örömmel fogadtuk őt. Mikor állítólagos halála körülményeit kérdeztük, elmondta, hogy a szerencsétlenül járt tanuló csakugyan Buchwald volt, mint ő, s a VII. ker. főgimnáziumba járt, mint ő. Tévedésünk tehát alapos volt, mert mi nem tudtuk, hogy abba az intézetbe két Buchwald járt. A leírás teljesen rá illett a mi kis Buchwaldunkra s el is sirattuk őt. Midőn tehát örömmel hoztuk olvasóink tudomására, hogy elparentált Buchwald Andorunk él, egyszersmind azt is közöljük, hogy a szerencsétlenül járt turista tanuló Buchwald Mihály, a VII. kerületi főgimnázium 5. osztályu tanulója volt, míg a mi Buchwaldunknak neve Andor s ugyanazon intézetnek tavalay a 6-ik osztályába járt.

A temesvári m. k. áll. főreáliskola kebelében fennálló «Petőfi önképzőkör» folyó hó 19-én tartotta alakuló közgyűlését. Bergmann Ágost elnök-tanár ur buzdító, nemes munkára serkentő beszéde után megválasztották a kör tisztviselői: Titkárrá választották Láng Kornél 8. o. t., főjegyző: Neumann

Adolf 8. o. t., pénztáros: Schönberger Salamon, könyvtáros Rosenthal Vilmos 8. o. t., aljegyző: Krausz Ignác 7. o. t., ellenőr: Gaup Győző 7. o. t., levelező Krausz Ármán 7. o. t. A választások bevégezése után, Láng Kornél titkár lelkes szavakban kifejté az önképzés hasznát és Bergmann Ágost tanár-elnök ur szíves pártfogását kéri a jövőre. A körnek rendes és pártoló tagja van. Rendes tagok a 7. és 8. o. t., pártolók az 5. és 6. o. t. A rendes tagok száma 46. A pártoló tagok száma 50. A körnek tehát 96 tagja van.

A székely-udvarhelyi m. kir. áll. főreáliskola olvasóköre szeptember 12-én alakult meg. A kör 40 tagja a következő tisztviselőket választotta meg. Elnök: Kóváts Dénes VIII. o. t. Jegyző: Steiner Mór VII. o. t. Könyvtáros és gazda: Dömjén Lajos VIII. o. t. Pénztáros: Várterész Jenő VII. o. t. — Az olvasókör számos politikai, szépirodalmi, élecz, német és francia lapokat rendelt meg.

Fejtőró kérdések megfejtése.

A 38-ik számban közölt fejtőró kérdések megfejtése. *Számítási kérdés.* 365 méter mély a kut.

Földrajzi kérdés. Stettini Haff. — A keleti tengertől Usedom és Wollin szigetek választják el; a Peene, Svine és a Dievenov azonban közvetlen kapcsolatba hozzák a tengerrel.

Történelmi kérdés. Monfort Simon Leicester gróf. A király ellen támadva, azt 1264-ben Lewesnél legyőzte. Angolország parlamenti alkotmányát, az 1265-ik évi országgyűlésen alapította meg. 1265 augusztus 4-én az Eduárd walesi herceg elleni harcban esett el.

Természetrizsi kérdés. Suholy vagy uhu (strix bubo). Európában és Ázsiában él.

Képrejtőny. Szegény emberek színháza.

A megfejtők nevei:

Mezei Zsigmond, Kurcz Ede, Bagyary Béla, Havas József, Szatmári Zoltán, Weisz Manó, Kemény Géza, Nagy Béla, Sélley Kázmér, Farkas Aladár, Lederer Gyula, Bornemissza István, Weisz Jenő, Függe Dénes, Kucséra Jenő, Bálint Béla, Laufer Ede, Török Márton, Marjai Ákos, Remer Antal, Czindura Miklós, Stera Pál, Berkes László, Fischer I. Baum József, Zugel Sándor, Bergsmann Imre, Biermann Miksa, Fleischmann Dezső, Sauer Berthold, Bisicz György, Rosenfeld Richard, Földesi József, Tóth Imre, Lingauer Ferencz, Mandel György, Gyurits Kálmán, Weidinger Béla, Csileser Ernő, Schulz Ármán, Kosnár Károly, Slákovits Gergely, Kohn Vilmos, Brichta Manó, Konecsny Béla, Waizenkorn Jakab, Székely Győző, Haerter Ádám, Sáfár Elemér, Steiner Albert, Ádám Gyula, Wollner Gyula.

A kitűzött könyvjutalmat Mezei Zsigmond nyerte el Kolozsváron.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt
A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVA.

Előfizetési árak:
Égész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.
Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:
Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” műintézet, kő- és
könyvnyomda és hirdlapkiadó részv.-társ.

SZERKESZTŐSÉG:
Budapest, IX., Soroksári-utca 31.
KIADÓHIVATAL:
Budapest, VI., Teréz-körút 23. sz.
KÉZIRATOKAT
nem adunk vissza.

Októberi rege.

Ti, kedves ifjak, a most múlt október 6-án is hűségesen meggyújtogattátok az emlékezés faklyáját és meglobogtattátok a tizenhárom honvédtábornoknak sirhalma fölött, a kik csúf és gyalázatos halált értek az erőszak hatalmának általa. Így cselekesztetek ti, teljék bár év után. El nem unjátok, hogy esztendőnkint pontosan megüljétek ezt az őszi emléknapot, elsírassátok az aradi tizenhármát, mindig egyformaképpen, változatlanul ismétlődő program, meggyökeresedett szabványok szerint.

Nem unjátok el? Ezt csudálom én nagy mértékben. Olvasom a lapokban közölt és hozzánk nagy tömegben beküldött híreket október 6-nak megüleséről. És bámulum és nem értem, hogy régtől fogva meg nem száll benneteket a csömör ezen iskolai emlékünnepek miatt, a melyek — valljuk meg őszintén — fölöttebb unalmas és sivár czeremóniák, legalább is kilencz tizedrészből. Kedves fiatal barátaim: azt hiszitek, tanultok ezeknél lelkesedni, hazafiaskodni, igaz érzelemmel eltelni és fogékony-ságot szerezni multunkkal szemben? Ha azt hiszitek, hát alaposan csalódtok.

Önmagatokat ámitottátok mostanában is, a mikor nagy fennen azt mondtátok: «az ünnepély lélekemelően folyt le». Dehogyan emelkedett a ti lelketek! Csak kiabáltatok teli szájból, frázisokkal terheltétek a levegőt és hadonáztatok. Arczotokat sem az érzés, sem a kegyelet heve pirosította ki, hanem a gesztusok, meg a nyilvánosság izgató tudata.

Ti ez ellen élénken fogtok tiltakozni és vitatjátok az ellenkezőjét. Jól van; ti nem rosszhiszeműségből cselekesztetek így, mert akkor hitványok volnátok, olyanok, mint a népbolondító haruspexek, kikről megírta Cato, hogy cso-

dálkozik, *quod non rideret haruspex, haruspicum cum videret.* Nem, ti nem neveltek egymás szemébe egy ilyen «hazafias» ünnepség után, mert becsületesek és jók vagytok. De meg vagytok tévelyedve. Hogy mily helyzetben leledzetek, annak illusztrálására eszetekbe idézem az *Andersen*-nek egy meséjét, a melyben a nép és maga a király szörnyűkép gyönyörködik a király csodaszép ruháján. Pedig a királyon nincs is ruha, csak egy agyafurt szélhámos terjesztette ennek a hírét; ám azért az emberek, noha mítsem látnak belőle, csak azt látják, hogy a többiek bámulnak, maguk is bámulják a drágálatos köntöst. Utoljára is a sok okos felnőtt között egy kis fiu bökkenti ki az igazságot: «Nini! hisz a király meztelen!»

Ugyanigy vagytok ti is, kedves ifjak. Egyik a másikáról azt gondolja, hogy emelkedik a lelke, elhitéti önmagával is, hogy az ünnepség szintén ily hatást tett az ő énjére, hogy a hazafiság és kegyelet szelleme költözött az egész gyülekezetbe. (Agyafurt szélhámosra, kítől az áhír ered, nincs is itt szükség.) Pedig, ismétlem, unalmas és sivár volt az ünnepség.

Unalmassá és sivárrá teszi az az a gépies egyformaság, az a lélekölő változatlanosság, az a fakó közömbösség, melylyel az ünnepség programját évről-évre lemorzsoljátok. Így volt az idén is. Tudjátok-e, minek nevezhető az, ahogy ti október 6-án elsíratgattátok az aradi tizenhármát? *Műsiralomnak.* A régieknél divatozott, hogy megfizetett asszonyokkal sirattatták a halottakat; azok a némberek bérért jajgattak, ti pedig szokásból, hagyományból, eltompultán, mondhatni blazirtan gyászoltok és az igaz érzés oly távol van tőletek, mint azoktól. Óh szegény véreim, mily rossz szolgálatot tesztek a hazafi-

ság és kegyelet ügyének, mikor ily nyomon haladtok!

Összeróttatok vizenyős ünnepi ódáitokat, előadatok sablonos szavalmányaitokat és elfújtatok a szokásos frazeológikus beszédek. A többiek rádörögtek a maguk «éljen»-eit, ahogy dukál, mint ahogy az imádsághoz *amen*-t szokás bigygyeszteni. Nem azt akarom ezzel mondani, hogy új dolgokat kellett volna produkálni, választékosaknak lenni, keresni a kifejezéseket, hajszolni a fordulatokat. Egész más a ti dolgok. Öntetek a jövőben ünnepeitekbe *formát, közvetlenséget, színt, életet*: mindazt, a mi belőle jelenleg — fájdalom! — hiányzott. Közvetlenséget, színt és életet önthettek pedig belé, ha több komolysággal, fontossággal és ügyességgel szervezitek ünnepeket; tartalmát meg nem mint pusztá historikumot, mint hangzatos kitételekre való anyagot fogjátok és dolgozzátok föl, hanem összekapcsoljátok a jelennel, vonatkozásokat fűdöttök fel közte és a magatok élete, meg a közélet között.

Lett volna erre alkalom, gyönyörű szép és kinálkozó. Azt hittem, kapva-kaptok rajta és el nem mulasztjátok ünnepeitek keretébe illeszteni. Lám, elszalasztottátok és megünnepeltétek október 6-át az általam főntebb méltatott módon, megünnepeltétek anélkül, hogy fölismertétek volna, *mily szertelenül különbözött 1897 október 6-ika az eddig leforgott negyvennyolcz október 6-tól, mennyire megmászult és megváltozott jelentősége!*

Elmondom utólag, mert csalódtam ama hittemben, hogy ti fogjátok elmondani az országnak annyi meg annyi ünneplő tanintézetében, nem pedig én, e lap hasábjain.

Hallottatok és olvastatok fölséges királyunknak a miniszterelnökhöz intézett leveléről, melyben a saját udvartartásának terhére megfelelő összegeket engedélyezett arra a célra, hogy Szent Gellértnek, Pázmánynak, Boeskaynak, Bethlennek, Hunyadinak, Zrinyinek, Pálffy-nak, Anonymusnak, Verbőczynek és Tinódynak a székes fővárosban szobrot állitassanak. A nemzet szive viharos örömmel dobogott föl, a szemek könybe borultak rá és minden ajak azt harsogta: «Éljen a király!»

Mi csudáló áhitattal ismertük föl a Gondviselés kezét, mely ezen áldott ajándok-levél kibocsátását szeptember 25-re tette: *néhány nappal előbbre október 6-nál!*

E tett fénye olthatatlanul ragyog; ragyogása belesugárzott október 6-nak feketeségébe és — csudák csudája! — mennyei derüt varázsolt e sötétséges napba.

Október 6-ika eddig komor gyászünnep volt, a melyen honfiúi ihletet merítettünk, de egyszerűsággal bizonyos bosszúval tejes daccezzal fegyvereztük magunkat. Az aradi tizenhárom merőben mártiroknak néztük és áhítova vártuk az időt, mely megtermi vértanuságuk gyümölcsét.

Imhol, eljött az idő. Megérett a gyümölcs: I. Ferencz József azonosította magát a magyar dicsőséggel, amikor megtisztelte ama nagyokat, kikben mi a magyar szív és magyar szellem előképeit tiszteljük. Borostyánt nyújtott történelmünk jelesének, még azoknak is, kik hajdanában elődeit karddal emlékeztették e nemzet jogaira! Bocskaynak, Bethlennek: előszá-lyosainak ama küzdelemnek, melyet megvívott az aradi tizenhárom...

E tett oly közel hozta az uralkodót nemzetéhez, minő közel még sosem állottak egymáshoz. Miért másért küzdött volna az aradi tizenhárom, ha nem ezért?

Az aradi tizenhárom eddig *tragikus* hős volt. Mostantul fogva *epikus* hősök. A kik meghaltak, hogy haláluk szebb jövőt derítsen népükre, a kik betelt czéljaik és harczaik koronájával megdicsőülten emelkednek fölfelé: azokról lehámlik a fájdalom és keserűség bélyege, azokat nem gyászdal illet meg, hanem fennlengő hősköltemény!

Minket meg oly érzés szállhatott meg ez év október 6-án, mint a Krisztust sirató asszonyokat. Elmenének keserves könyvek közepette a sírhoz, hogy lássák az Ember fiának tetemét, de a sír üres vala. És ahogy fölpillantának a magasságba, ott lebege az Ember fia a mennyég felé. Megszünének hát sírni, térdre esének és boldogsággal kiáltának: «Föltámadott! Föltámadott!»

Kemény Aladár.

G y ő z e d e l e m.

— Szavaltatott október 3-án a polgárság és akadémiai ifjuság közös ünnepélyén Debreczenben. —

Idő, megállj! Gyors zuhogó folyásod
Bilincsbe verve titkos bűv-erő!
Dobbanj meg anyaföld, te édes áldott . . .
Lelkesülés, ösláng lobogj elő!
Lepihent mult sötétje elborongott,
Hajnalra ébredt a küzdő jelen,
Sirjába el a siró honfi-gondot,
Magasra a zászlót: győzedelem!

Komor enyészet, árnyék lón hatalmad,
Győzelmesen vívtunk veled tusát,
Feltámadás, hogy nyerjen diadalmat
Királyi kertben nőtt a myrtus-ág!
Királyi szívből lobbant el a szikra,
Fenséges fénye biztat, gyújt, hevit,
A multba mélyedt fájó álmainkra
Dicső váltásául szép valót derít!

A szenvedés soh'sem volt oly keserves,
Mint a mily édes most ez örömnök,
Bár rút irigység vad viharja verdes,
A dicsőség bérczére feltörünk!
Szív dobbanj egybe! dicsfénybe világlo
Multunkra fűzd hűség babérait,
Királyi kézben lengedez a zászló,
Mi rája írva: eszme, hála, hit!

A nemzetek magasztos templomában,
Miénk egy oltár, ugy mint soha még!
Az égre szálló tömjén illatában
Magyar dicsőség Veszta lángja ég!
Letűnt időkbe belobog a fákllya,
A nagy világ mereng el lánginál,
Nép millióit áhitat megszállja,
Apostol szól: a koronás király!

Örökre áldott a királyi szózat,
Áldott az ajk, melyen felbuzogott,
Áldott légy szív, mely örök létre hoztad,
Ki nagy, dicsőért csak fegyvert fogott!
A hős papot, a jog, kereszt, szabadság
Héroszait, a bajnok-dalnokot,
S kik égi eszme várát föl nem adták,
— Hazánk egén megannyi csillagot!

Óh nagy király! a holt márványanyagba
Szived szent lángja életet lehel,
S késő utód, merengve mult napokba,
Nevök, ha mondja, téged ünnepel!
Arany-felírás lelkedet ragyogja,
Szivedhez fűzöd milliók hitét,
Tőled lobog örökláng csipkebokra,
Ki önmagadat megdicsőítéd.

Meghódítottál, szivedhez emeltél,
Mint gyermekét a gondos, jó atya,
Szivünkhöz szóltál, ebben áll a rejtély,
Mért áld' e népnek nagyja, apraja;
Viharvert multja a magyarnak oltár,
Hol hős apáknak kell' áldoznia,
S a fény, mit ez oltáron te gyujtottál,
Fejed felett ragyog, mint glória!

Csodás út nyilik eltakart jövőbe,
Jövődbe hon, te édes jó anya:
Király és nemzet szive összenöve,
A mult varázsán egybe dobbana!
Nappfénybe folynak kétely-ülte árnyak,
Minden rög érzi már a meleget,
Király és nemzet egy templomba járnak,
Egy az imájok: hazaszeretet.

Egyet zeng bérczi szirt, egyet a róna,
Az ős folyókon zajló habmoraj,
Viharzó ének, zugó hála-szója,
S az áldást kérő, esendes imadal;
Egyet harsog a lelkes honfi-tábor,
Aczélkarral a küzdterre kiáll,
S haló hős szive lomha föld' porából
Egyet sóhajt föl: éljen a király!!

Népek királya! ezredévek öre,
Tedd halhatatlanná e szép jelent!
Örök jövőnket szent kegyelmed szőjje:
Kiküzdöttük mi már a végtelent!
Legyen kűtfő a most kötött szövetség
Király s nép enyhüljön, ha szomjaza,
A hős magyart a királyban szeressék,
Népek milljóit, — s éljen a haza!!

Kun Béla.

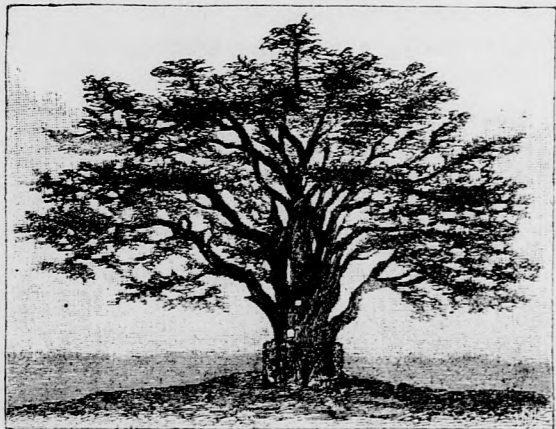
Csudálatos fák.

— A «Tanulók Lapja» számára —

Az óriási és évszázados fáknak nem csekély számából, melyek hosszúéletű istenekhez hasonlóan állanak a növények hervadékony táborában, akarunk néhányat behatóabban ismertetni.

Montigny-Lancoux falva, mely a Seine-Marne départementban fekszik, azzal dicsekedhetik, hogy az ő földjén emelkedik Franciaország legszebb czedrusa. A híres Jussien botanikus egy angliai utazása alkalmával két fiatal czedrus-csemetét vett Collinson orvostól, melyeket ez a Libanonról hozott magával. Ezek közül az egyiket 1734-ben a párisi Jardin des Plantes-nak adta át Jussien, a másikat pedig egy Trudaine nevű urra bízta, ki az idét a hidaknak és országutaknak meg a királyi ültetvényeknek igazgatója volt. Trudaine ur meghagyta Aubé nevű első kertészének, hogy a czedrust a kastélyához tartozó parknak legfestőibb részében ültesse el. A montignyi és párisi czedrus tehát szakasztott egykoruak; minthogy azonban az első kedvezőbb talajra talált és a viharok meg a tél zordonsága ellen magasfajú erdők óalmában részesült, néhány centiméternyi magasságából csakhamar hatalmas arányokba szökkenett és fölülmulta párisi ikertestvérét. Manapság a Jardin des Plantes czedrusa legnagyobb nagyságában sem éri el a montignyi czedrus főágainak legkisebbikét sem. Ez utóbinnak alakja ékes és festői; törzsöke még egészséges és impozáns méltósággal tör az ég felé, miközben rengeteg vastag ágait vízirányos lépcsőkben terjeszti ki; ez a főtörzs manapság 32 magasra nyulik a talaj színétől számítva.

1822-ben Montigny kastélyát a hozzá tartozó

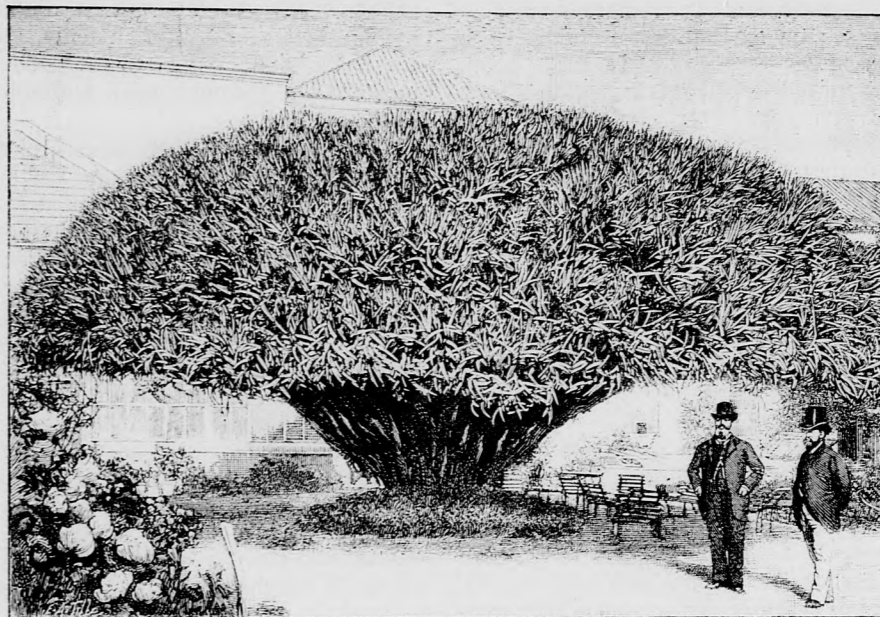
A montigny-lencouxi czedrusfa Franciaországban.

fekvőségekkel egyetemben Stacpoole gróf vette meg; miután ennek fia meghalt, az örökösök megosztották a birtokon, kivéve a kastélyt és

A haye-de-boutot-i taxus Franciaországban.

az erdőket, melyek 1851-ben valenciennesi nyereszkezők kezére kerültek. A szép erdők sudar fát levágták, a cserjést kiirtották. Már-már a czedrus is hasonló sorsra jutott; ekkor a département kiválóbb egyéniségei aláírást kezdeményeztek, a czélből, hogy a czedrust és a hozzátartozó telket megvásárolják. Amde a begyűlt összeg nem volt elég; most a köz-égtanács fölhatalmazta Montigny polgármesterét, hogy a hiányzó részt kölesön utján fődözze; ilymódon a czedrus szerencsésen megmenekült a fadöntő csákány elől: Montigny-Lancoux tulajdona maradt. Fájdalom, azóta a gyönyörű fa, melyet a védő környezetétől mindenünnen megfosztottak, a szelek botrányává lön; magán is hordozza a szabadjára eredt elemek támadásainak nyomait. Az 1860 február 27-iki vihar után letörött egyik legszebb ága, melynek vastagsága 2,50 méter volt. Seine-Marnemegye főnökének kérésére az ágat Melun-ba küldték, hol javarészt ő szolgáltatta az anyagot a département főnökségét díszítő butorokhoz. Az 1878/79-ki tél szigora alatt szintén sokat szenvedett a czedrus, a mennyiben több ágának hegye a rájuk nehezkedő zuzmara alatt letörött. A fát azóta megerősítették, de csakhamar észre-

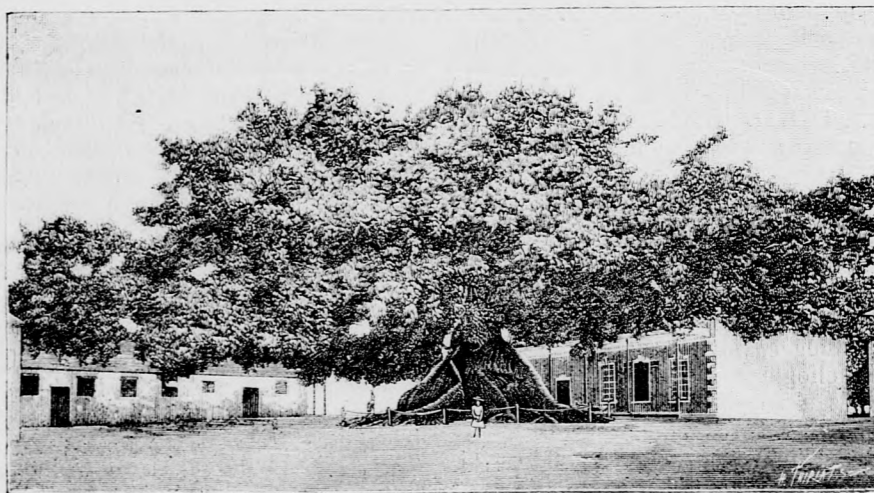
A lissaboni sárkányfa.

vették, hogy az alkalmazott eszköz csak sieteti a fa pusztulását; az ágak támogatására szolgáló, galvanizált vasból készült kapesok ugyanis jelentékenyen hátráltatták a nedvek keringését. 1888-ban a községnek egy bőkezű lakója, Buisson ur, engedélyt kapott a tanács-tól, hogy a fa főtartására szükséges munkálatokat végrehajtsa. Azóta a faóriás az ügyesen alkalmazott kapesok segítségével még sokáig dacolhat az idővel és viharokkal; azonkívül a fa törzsét, hogy a látogatók részéről meg-

rongálástól biztosítsák, rácsesal kerítették körül melynek felső párkányán felírással ellátott öntött vastábla foglal helyet.

Egy másik fölöttébb érdekes fa Franciaországban a haye-de-boutot-i taxus.

A nevezett fa temetőjében látható és törzsökének átmérője 12 méter. 1886-ban a fa belsejében kis kápolnát rendeztek be. Szakértői becslés szerint ez a fa 1300—1400 éves lehet. Jelenleg még élete erejében van; ágai nem igen hosszúak és általában pyramis formát

Gyapotfa Nassanban (Bahama szigetek.)

képeznek. Haye-de-boutot temetőjében van még egy taxus; de ez már a pusztulás végső lejtőjén jár: törzse és főágai odvasak.

Az ajudai királyi kertnek (Liszszabon) megvan ez a nevezetessége, hogy bírja a növényvilág egyik legpáratlanabb tagját, egy *sárkányfát* (*dracaens draco*). Ezen példány koronájának kerülete több, mint 36 méter és alsó része a talajtól mintegy 2 méternyi távolra van. Nehéz dolog volna a fa korát meghatározni, de jogosítva vagyunk fölteni, hogy az ajudai sárkányfa egyike az elsőnek, ha ugyan nem a legelső, melyet Európában ültettek. Minthogy ültetése idejéről az 1640-ki év hírlik, jelenleg 251 esztendősen lehet. A *dracaens draco* eredeti hazája Keletindia.

A sárkányfának megvan azon képessége, hogy óriási méreteket bír elérni. Törzse, mely magasságához mérten roppant vastag, felül terebélyes, ágai szinte részarányosan oszlanak el és ezen ágak kardalaku, tüskés, 2—3 láb hosszú levelekből álló levélnyaláiban végződnek. A 3—4 láb magas virágbuga alkatára nézve közel áll a mi *spárgánk*-hoz, valaminthogy a sárkányfa is a spárgafélékhez tartozik. Az egyes virágok kívülről fehéreszöldek belül fehérek. Ha a sárkányfa törzsébe bevágásokat te-

szünk, vörös gyantát választ ki magából az ugynevezett *sárkányvért*, a mely azelőtt gyógyszerainkban nagy tekintélynek örvendett, mostanában azonban csak alárendelt alkalmazásra talál.

A legszebb és a legbámulatosabb *gyapotfák* egyike Nassauban, a Bahama szigetek főhelyén van, hol minden utazót csudálatra indít.

Az újabb időben Coonley botanikus behatóan megvizsgálta ezen pártját ritkító fát; mi ezen szakember tudósításából a következő adatokat szakitjuk ki: «A nassauai gyapotfa ágaival 60 négyzetméternyi területet árnyékol be; a fa még nagyobb lenne, ha újabban nem nyírballták volna meg. Szörnyeteg nagyságának a fa gyökerei: majd 12 méter magasra állanak ki a földből. Maga a fa egy sziklán nőtt, mely nem engedi meg a gyökereknek, hogy mélyen behatoljanak a talajba: ép ezért nem lehet eléggé csudálni a természet bölcs rendelkezését, mely gyökerek képében teremtette elő a fa hatalmas támaszait, így képes aztán a fának iszonyu tömege arra, hogy fönnmarad a föld színe felett. Tavasz közeledtével lehullanak a fa levelei, de néhány nap múlva újak sarjadnak helyükbe».

Botanicus.

A rétségek fia.

(41)

— TRELLER FERENCZ ifjúsági regénye. —

A köröttük ülő indiánok és lovas rendőrök szótlanul hallgatták ezen beszélgetést és csak hébe-korba adtak helyeslésüknek kifejezést, a beszélők egyes nyilatkozatainál.

A köröskörül táborozó cheyenneken át nagygyorsan haladt két fiatal indián a főnökök csoportja felé, kik most érkeztek a rétségről. Megálltak a Fekete Felhő előtt és üdvözölve hajtották meg fejüket. Rövid hallgatás után mozdulatlan arccal szólott a főnök az ifjak egyikéhez:

— Warunga beszélhet.

— A kawok a Verdigris fölött átlépték az Arkansast és nyugaton állanak.

— Jó. Tudod-e hány lándzsát számlálnak?

— Lehetnek háromszázan.

— Jó. Van még egyéb mondanivalód?

— Cayugas elfogta a rétségen a *Véres Kéz* az *Ölyvet* és a *Kigyószemet*.

— Megölte őket?

— Nem, megkötözve hozza magával és ki akarja őket szolgálatni a fehérek főnökeinek.

— Jó. Hol tartózkodik Cayugas?

— Nyugat felé nyargalt a kawok elébe.

— Jó.

— Warunga elmondta mondanivalóját.

— Warunga okos, én meg vagyok vele elégedve.

Szemlátomást megörvendezve hajtotta meg az indián fejét és vissza lépett.

— És mit mond Mahoti?

— A kiowák összes harczosaikkal délre vonulnak, a Verdigris felé.

— Hányan vannak?

— Mahoti nem olvashatta meg őket, több lándzsájuk van, mint a cheyenneknek.

Elgondolkozva nézett a főnök maga elé és aztán így szólott a körötte ülő vezetőkhez: «A kiowák egyesülni fognak a kawokkal és azután erre vonulnak, hogy a Verdigrisen átkeljenek».

A tapasztalt harczosok megerősítették ezt a nézetet.

— Ugy fontolják meg főnökeim, vajon ajánlatos-e a cheyenneket északra vezetni, hogy oldalt támadják meg az ellenséget, ha

jő; vagy pedig üdvösebbnek látszik-e visszavonulni a Verdigris mögé és a tulsó parton várni az ellenséget.

— Meg fogjuk beszélni, Fekete Felhő, szólottak a fölhivottak; azzal fölemelkedtek és eltávoztak.

Ezen beszélgetés cheyenn nyelven folyt. Mikor a rendőr-kapitány megtudta a főnöktől, hogy az általa hajszolt banditákat a fiatal Cayugas elfogta, nagy öröm szállotta meg.

— Pompás gyerek a te fiad, Dark Cloud; tudja a teendőjét.

A főnökök csakhamar visszatértek és értesítették Fekete Felhőt, hogy valamennyien azon a nézetben vannak, mely szerint üdvösebb a Verdigris északi mentén maradni, már csak azért is, hogy ne engedjék Cayugast és seregét az ellenség hatalmába kerülni. Minthogy ez mindenképen összevágott a cheyennek első főnökének felfogásával, elrendelték az indulást és alig egy órával később egy több mint ezer főre rugó lovascsapat mozgott észak felé, közepezt a kapitány és lovasrendőrei.

TIZENHARMADIK FEJEZET.

Az éj sűrű fátyolába burkolta a cserjést, melyben a trapper és társai rejtőzködtek. Az eget felhők takarták, nem tündöklött a csillagok barátságos fénye és sötétben, titokzatosan terjeszkedett a rétség. Puskával kezükben, szótlanul füleltek ki a férfiak a prairie-re és szemelik át akartak törni a sötétségen. A trapper Wilddel és Walkerrel állt egy csoportban.

— Mit gondol, mi a teendő, Grizzly?

— Csak egy lehetőség áll fönn, emberek, hogy skalpjainkat megőrizzük: a kellő pillanatban tova kell vágatnunk. Képtelenség megtartani a helyet háromszáz ember ellenében. Az éjhomályban közelünkbe settenkednek és leszűrnak bennünket késeikkel.

— Ritkán intéznek ők sötétben támadást, Grizzly, mondá Walker.

— Tudom, azt hiszik, hogy azon embert, ki éjnek idején esik el, a másvilágon is örök éjszaka veszi körül. De mit csinál ön, ha közelünkbe somfordálnak és védett helyzetből irtó sortűzet adnak a bokrokba, mialatt esuszómászó bicskás bajnokaik a földről esnek nyakunkba? Sokan vannak a kutyák, csak paripáinkat kell sántára lövöldözniök és menthetlenül kezükben vagyunk.

— Igaza van, Grizzly, nyilatkozott Náthán, magam is az elvágatást pártolom; az éjszaka elföd bennünket.

— Bizonyára volt rá gondjuk, hogy sűrűen körülvegyenek, vette föl a szót újra Walker, én nem hiszek sikerben.

— Meg kell próbálnunk, Walker, de hallgassuk meg előbb javasemberemet; ravaszabb ő, mint a legravaszabb indián. Éles füttyöt hallatott és csakhamar rá ott termett Puck a bokrokon keresztül.

— Mi ujság, bátyám?

— Mit gondolsz, Puck, hogyan menekülünk meg?

— Elnyargalunk, bátyám.

— Jó, de mikor és hogyan?

— Kilopódom és elriasztom lovaikat, azután vágatunk!

— Óh gyermekem, most merészkedni ki a vadak közé; annyi, mint a halálba rohanni, szól szomorúan a trapper.

— Isten mególtalmaz engem, bátyám, Isten és anyám a rétség.

— Legyen hát, szólott hosszú szünet után az öreg, nem látok más mentséget.

— Ne próbáljuk meg előbb az angol világitását, Grizzly? Meglássuk, lesz-e belőle valami.

— Igaza van, Walker, egy kis fény nem árthat.

Óvatosan lépkedtek a kocsihoz. Sir Reginald kényelmesen szitt ott egy szivart, melynek tüze fénybogárkához hasonlóan csillogott az éjszakában.

— Sir Reginald, szólott a trapper.

— Beszéljen, sir és a baronet kikönyökölt az ablakon.

— Háromszáz vérszomjas vad vesz bennünket körül.

— Hallottam, sir; szeretném, ha koponyáik gyűjteményemben volnának.

— Magam is, tette hozzá haragtól égve a trapper. Csak egy út nyujt menekvést, uram; föl kell használnunk az éjszakát, hogy tovaszáguldhassunk.

Az angol hallgatott és erősebben szitta szivarját, azután hamuját leverve, szólott: «Igen szomorú, kedves sir, hogy ily aljas népes tudományos kutatásokra. Kedvtelenül hagyom el csak kocsimat, de belátom, hogy önnek igaza van; ezek a durva emberek nem fogják respektálni sem személyemet, sem a népjogot. Önnek lovagolok, hogy legalább följegyzéseimet megmentsem a tudomány számára».

— Jól van, uram, majd ráadjuk a fejünket együttvéve. Ön derék ember, anthropológiája daczára.

Walkernek kö esett le szívéből, mikor az angol ily készségesen beleegyezett a menekülésre; ellenállásra számított és nem hitte, hogy Sir Reginald ily könnyű szerrel megváltik kocsijától.

BIKAŐLŐK AZ ARÉNÁBAN. — KÜZDÉS KÖZBEN.

Vierge Gouache festménye.

BIKAŐLŐK AZ ARÉNÁBAN. — KÜZDÉS UTÁN.

Vierge Gouache festménye.

— Emlékezzék csak, Sir Reginald, folytató tovább a trapper, ön meg akarta világítani a rétséget, nincs szándékában most ez?

— Itt van a gyufa — és egy dobozt nyomott markába — menesszen föl csak két legényt az ágak közé és gyújtasson meg egy darab sodronyt: félpercz múlva égni fog az egész.

— Jól van uram, úgy lesz, a mint ön mondja.

— Itt van nagyító üvegem is, kitünő műszer, ezzel a magnéziumfényben kifürkészheti a rétséget.

— Pompás, uram! Nyergeltesse meg lovait és készüljön a lovaglásra.

— Well! Nyergelni, Fred! a pisztolyokat töltve tedd a nyeregkápába.

— Parancsára, Sir Reginald.

A sodrony meggyújtására Pált és Puckot szemelték ki, a többiek pedig leguggoltak a bokrokban, közel a rétséghez. Az ifjak fölkusztak a fákra, Puck a cserjés északi határán, Pal dél felé, ott, hol a trapper állott. A fény föllobogott és tündöklő világosságba borulva terült el a rétség nagy része a lappangó szemlélők előtt. A trapper sietve vette elő az angol üvegét, úgy szintén Bill Stone a magáét, de semmi gyanus jelenség nem ötlött föl: a vadak a fény határán kívül tartózkodhattak.

A vakító fény elaludt és a rétségre még vastagabb sötétség nehezkedett, mint előbb. Feszülten füleltek mindannyian, hogy meghalljanak minden gyanus zörejt. Puck lefeküdt a talajra és a fülét időről időre a földhöz illesztette, aztán ismét fölkelte és sas szemével belenézett az északába. A természettel való szakadatlan érintkezés bámulatlan megélesítette érzékeit.

Hirtelen fölfigyelt és puskájához kapva, még feszültebben hallgatódzott. Halk sziszegés, a csörgőkigyó sziszegése, érte a fülét; Puck kába meglepetéssel rezzent össze, az után a rétségi tyúk halk, hívogató fütyét utánozta és fojtott hangon hangzott *neve* az éjszakába.

Puck örvendő izgatottsággal, szintoly halkan suttogá: «Itt vagyok Cayugas» — és a füből, mint a lengé árnyék, emelkedett föl egy karesu alak és sietve lépett Puck mellé.

— Üdvözlégy, főnök, mondá örömmel a törpe, tudtam, hogy nem fogsz elhagyni bennünket.

— Hol van a Szürke medve? kérdé az indián.

— Itt Cayugas; megsabadtottuk.

— Jól van, a javas-ember nagy harcos.

— De hogyan akadtál ránk, Cayugas?

— Elfogtam *Hópehelyt*, a fiatal kaw-ot; még remegett a rémes javas-embertől és elmondta

nekem, hol tartózkodnak a fehérek. Igazat mondott, ezért megfogja tartani skalpját.

— Támadásra készülnek a kawok?

— Rétségi nyulak ők, akik elbujnak: olyanra megrettentette őket a te fehér fényed. De vezess a Szürke Medvéhez.

— Jer, szölt Puck és óvatosan suhantak a bokrokon keresztül. A trappert a cserjés má-sik felén, őrségen találták. Bámulva kiáltott föl, mikor Cayugast megismerte.

— Teringettét, fiam Cayugas, honnan csöppentél ide?

— A Szürke Medve után kutattam a rétségben.

— Örülök, hogy nem feledkeztl meg rólunk.

— Barátok sohasem feledkeznek meg egymásról.

— Mi újság odakünn?

— A kawok nem tudják, mitévők legyenek.

Igen, megéreztek, hogy Grizzly és javas-ember tartózkodnak itt, ezért nem mernek közebe

liteni. Azon iszonyu varázsszer, mely nappallá változtatja az éjszakát, még nagyobb rettegéssel töltötte el őket. Még az én szívem is megremegett, mikor a varázsfény föllobogott.

— Nos, annál inkább megijedhettek akkor a higvelejű kawok. Kikémlelted állásukat, Cayugas?

— Apró csapatokba vannak elszórva; főnökeik délen gyülekeztek össze.

— Magad jöttél vagy harcosokkal?

— Csak harmincz ember van velem, kelet felé lappangnak a rétségben.

— És hol van atyád?

— Az összes cheyennekkel a felső Verdigris mentén táboroz.

— És ti háborut viseltek?

— A csatabaltát kiásták; a kiowák cheyenn vért ontottak.

— Hol vannak a kiowák?

— Őket keresem, hogy a Fekete Felhőnek megmondhassam, merre száguldoznak.

— Jól van, ifju barátom. Mit tanácsolsz nekünk, mihez fogjunk.

— Használja fel a Szürke Medve az éjszakát és vágtszon a cheyennekhez.

— Teljesen az én véleményem.

— Hogy menekült ki a Szürke Medve a kiowák körmeiből?

A trapper röviden elbeszélte szabadulása történetét. Mikor Puck hőstetteiről emlékezett meg, a fiatal vitéz ajkairól a bámulat kiáltása röppent el.

— Oh, nagy harcos a javas-ember! És a fiatal Fenő szintén harcos!

— Pál is férfúnak bizonyult,

— Nem te mondád, hogy a Véres Kéz és az Ölyű vezették őt a rétségbe?

— Igen, úgy mondom, felelt a trapper, meglepetve a kérdéstől.

— És a fehérek Osbornenak hívják a fiut?

— Igenis; de hogy jut ez most eszedbe?

— Majd megtudod.

Cayugas nem tartotta még elérkezettnek az időt, hogy a banditák elfogatását előadja, a trapper pedig tudta, hogy kárba veszett fáradság olyasvalamit kérdezni egy indiántól, mit el akar hallgatni.

— Tehát pillanatnyilag nem látsz veszélyt ránk nézve?

— A kawok nem fognak előbb támadni, míg a csillagok világa sápadni nem kezd, mondá határozottan a fiatal cheyenn.

— Hol van lovad?

— A rétségben fekszik.

A trapper most Puckkal az angol kocsijához szólította minden társát és Cayugassal együtt maga is oda ment. Bámulattal vette észre az indián a fabástyát, de még nagyobbai a kocsi, noha csak jó sötétséghez szokott szem láthatta meg mindkettőt. Sir Reginald még most is járóműve ablakánál ült és nagy leiki nyugalommal szivarzott.

— Uram, szólította meg a trapper.

— Mi tetszik, érdemes rétségi barátom?

— Itt van barátainknak, a cheyenneknek egy nagy harcosa, ki segílyt készöl hozni számunkra.

— Ah, nagyon jól van; indián?

— Igen, uram, első főnöküknek fia.

— Fölötte érdekes; mit gondol, megengedné-e, hogy egy néhány mérést végezzek rajta?

Az e kérdésen elámult öreg nyersen válaszolt: «Nem hiszem és nem is tanácsolnám önnek, hogy megkísértse, hacsak nem akarja kését testében érezni».

— Ah, sóhajtott az angol, mily kevés fogékonysággal találkozik itt az ember tudományos kutatásokra nézve?

A trapper, ki előbb Sir Reginaldnak megtöltötte, hogy világot gyújtson elővigyázatosság okából, most, minthogy közvetlen veszélytől nem volt félni valója, fölszólitotta, hogy gyujtsa meg a lámpát. Ez megtörtént és most a kocsis ablakaiból kiáradó fény körül gyülekeztek össze mindazok, kik a cserjésben menedéket kerestek, beleértve a szerencsen Diomedest is. Bámulva pillantották meg, kik a cheyenn megjelenéséről nem tudtak, az indiánt. Diomedesen, ki istenigazából «benyakalván», erősen szaglott a rumtól. Az indián láttán rémült üvöltésbe akart kitörni. A trapper jobbja azonban oly hirtelen és oly vasfogással ragadta meg torkát, hogy csak néhány gurgulázó hang szakadt föl belőle. Mikor aztán a trapper elbocsájtotta, meghunyászkodva és némán sompolygott el a feketé.

(Folytatása következik.)

Arany János Petőfiről.

(3)

— A „Tanulók Lapja” számára írta: *Baross Gyula.* —

II.

Aranynak több költeménye van teljesen Petőfi emlékének szentelve, de ezeken kívül még számtalanban akadunk egy sóhajra elvesztett barátja után. Az első ily fajta költemény, mely látszólag nemesak vele foglalkozik, de a mely mint a befejezésből látjuk főképp Petőfi emlékének van szentelve: a «*Nénap gondolatok*». Arany ezt közvetlen a szabadságharc leveretése utáni szomorú időben írta (1849 decz. 27). Mikor barátját, illetőleg még teljes bizonytalanságban van, de egy rossz sejtélem már sugja, hogy Petőfi is ott pihen a közös sirban.

A költemény azzal kezdődik, hogy a költő magánosan ül egy homályos szobában; elgondolkozik s visszaemlékezve a multra, oly különösnek találja, hogy ma nem akad senki, a ki őt meglátogassa. Mely keserőséggel kérdi:

«Nem tevék talán szert soha jó emberre?

Boldogtalan a ki nem bír egy baráttal:

S én az enyéimről meghiszem, ismervé,

Hogy ők mint szerencsém, nem fordultak háttal.

Lakása szűk ugyan, nem sok kényelmet biztosít, a konyha is szegényes: de egy-két barátot mégis be tudna fogadni s a tűzhely ridegségét pótolná a gazda szeretete. «Hát miért nem jönnek egy bizalmas szóra?» kérdi ismét, hogy velők megossa legalább szívét, ha egyebe nem volna — s hamarosan megadja a választ:

„Oh — mivel nyugosznak néma süket sirban . . .”

Majd a könnyezni sem tudó fájdalom hangján folytatja, folytonosan kérdeve: van-e faoszlop, mely szentté jelölje a föld azon zugolját, hol ők nyugosznak? Volt-e kéz, mely eltakarja üszkét, hamvas szeméiknek? «Vagy talán

a szélvész szórta szét a messziségbe, szegény boldogoknak rothadékony részét? Eszébe jut, hogy hiszen ünnepelni kellene! Igen, de hogy lehetne most szó ünnepéről, örömről... Inkább kedves halottainak szenteli e napot. Egy-egy kis világot gyújtva lelke örök éjtelében, «azok emlékeül» kiket úgy szeretett. E szeretettek között van Petőfi is, kinek alakja szintén hiányzik most mellőle. Ide írjuk a reá vonatkozó részt:

„Kis mécsfényt neked is, korod büszkesége,
Lángszellem! ki jövő s eltünél, . . . de hova?
Mint üstökös, melyet élők nemzedéke
Egyszer lát s azontúl nem lát többé soha!

Oh! ha tán sok évek, tán lehányt századok
Multán visszatérendsz, öltve más alakot:
Legyen boldog e nép s örömed oly tiszta,
Hogy ne kívánkozzál többé mennybe vissza!

A magány, az elhagyatottság eszébe juttatja költőnek azt az időt, midőn az ünnepet igazán ünneppé tette a barátok serege, kiket úgy szeretett s a kik úgy szerettek s a kik most nincsenek jelen, mert nyugosznak, néma, süket sirban . . . sirban . . . Az elhagyatottság érzete s a hangulat nyomása adja neki a szót s állítat örök emléket a költemény által a holtaknak.

Arany e költeménye egyike a kevésbé ismert és méltányolt költeményeknek, különösen vonzóvá teszi az a mély érzés, mely főforrást képezte, de igazán becsessé az a két versszak, mely Petőfit dicsőíti. Három dolgot fejez ki e két strófa, először: a nemzeti köztudatot, hogy Petőfi genie volt; másodsor: a kételyt, a bizonytalanságot, mely eltűnése körülményeivel kapcsolatos; végül az utolsó két sorban egy rejtett vonatkozással rámutat nagy költőnk s a nép viszonyára.

Ugyanezen időből — 1849. év végéről — még egy költeménye maradt fenn Aranyknak, mely nem tartozván szorosan tárgyunkhoz, annak részletesebb ismertetésébe nem bocsátkozom: címe: «A lantos». Benne a magyar költő sorsát tárja elénk általánosságban, de egyes helyein önkénytelenül is eszünkbe juttatja Petőfit s éppen azért nem tartottam lényegtelennek legalább megemlíteni; annál is inkább, mert a mi ebben költészet az Petőfivel tényleg megtörtént.

A költemény vonatkozásai megengednék, hogy tárgyalásunk körébe vonjuk, de a reflexiók mélyebb alapja részletes tárgyalást igényelvén, most elhagyjuk. Utolsó strófája, mely egyik legszebb része a költeménynek s célzata is érthető, így hangzik:

„S ő bujdosik hazátlan a dalmok férfja
Nincs hely a nagy világban fejét lehajtnia.
Takard, takard el őszí beteg szél nyomait,
Ne leljék üldözői . . . leroskadn hamvait!

Az 1850-dik év költésze, mely Aranyknak a szabadságharc utáni hangulatát a legtisztábban fejezi ki, rendkívül gazdag a Petőfire való visszaemlékezésekben. Pár költeményt úgy szólván teljesen az ő emlékének szentel, néhányban pedig már látjuk kialudni azt az eszményi fénykört, melylyel — később eltűnt barátja alakját s barátságuk emlékét bevonta.

A forradalom utáni költemények sorát: «Az évek, ti még jövendő évek» nyitja meg. Tartalma teljesen szubjektív és pedig annyira, hogy szinte kedvünk volna jellemzésül csak a Byronntól vett mottót idézni: «My hair is gray, but not with years» (Hajam ősz, de nem az évektől.) Reménytelennek, elaggottnak, elhagyottnak, érzi magát s elhagyottságában nincs ki megvigasztalná.

„Szétnézek és többé körültem
Nincs a néhány kedves barát”

mondja búsan. Családjaért is aggódik, hogy rá emlékül legfeljebb inséget hagy. De vigasza, hogy büne csak egy volt: az erény s ha ennek jutalma a veszteség, megnyugszik a végzetben, mondván:

„Vigasztalásul, annyi szenved,
És szenved nálam annyi jobb;
Miért ne én is . . . porszem: a kit
A sorskerék hurezól s ledob!”

Ugyanebből az időből való s körülbelül hasonló hangulat szülte a «Leteszem a lantos» című költemény. Egy fájdamas akkorddal kezd:

„Leteszem a lantos. Nyugodjék.
Tölem ne várjon többé senki dalt.
Nem az vagyok, ki voltam egykor
Belőlem a jobb rész kihalt”.

Ez a fájó gondolat, lelkének letűnt ifjúsága fölötti keserv megeleveníti képzelete előtt a mult vidám, derült képeit, szemben a jelen sivár hietlenségével. A multból fájdalmas érzést okozva int felé egy kedves jelenet, mikor még együtt dalolt barátjával, kit immár eltakar előle . . . a hant. Más világ volt az akkor, szebb volt az ég, virágosabb a rét és más madár zengett a bokorban. A harmadik, negyedik és ötödik strófában szinte ihlete ez a visszaemlékezés:

«Nem így magánosan daloltam:
Versenyben égtek húrjaim;
Baráti szem, művészi gonddal
Függött a lantos ujjain:
Láng gyúlt a láng gerjelmeimél
S egygyé fonódott minden ága
Hová lettél, hová levél
Oh lelkem ifjúsága!

Érzése a visszaemlékezéssel csak mélyül, mikor elsorolja, hogy: zengették a jövő reményt s elsírták a mult panaszát, dicsfényvel övezve hazát és nemzetet.

«Ah, látni véltük sirjainkon — mondja tovább:
A visszafénylő hírt-nevet:
Hazát és népet álmodánk, mely
Örökre él s megemleget,
Hittük: ha illet a babér,
Lesz a ki oszszon . . . Mind hiába!
Hová lettél, hová levél
Oh lelkem ifjúsága!

Ez a hang, a reménytelenség e hangja szinte kétségbeesésig fokozódik, hatásában erősítve a refrain által is, míg nem az utolsó versszakban tetőpontját éri el:

«Leteszem a lantos. Nehéz az.
Kit érdekelne már a dal.
Ki örvend fonnyadó virágnak
Miatán a törzsök kihalt:
Ha a fa élte megszakad,
Egy perezig éli túl virága.
Oda vagy érzem, oda vagy
Oh lelkem ifjúsága!»

E költemény Arany — forradalom utáni lelkiállapotának legszebb és legművészebb kifejezője. S mondhatjuk, hogy: a forma szépsége, az érzés ereje, a gondolatok mélysége s a hangulat varázsa tekintetében alig kettő-három fogható hozzá.

A már említett harmadik, negyedik és ötödik strófa mintegy költői elsíratása kettőjük vágyát, de füstbe ment terveinek.

1850-ben írta Arany az «Osszel» című elegikus hangú költeményt is. Lelkének vihara már lecsendesült, de reménytelensége nem szűnt meg. Összeveti Homér kedves, mosolygó képeit, Ossián sötét komor jeleneteivel. Ott minden felhőtlen, nyájas, tiszta, itt ködös, komor, homályos. Az a dicsőség, ez a meddő küzdelem lantosa. Melyik illik jobban ő hozzá? Az utóbbi. Lelkét még mindig a veszteség fölötti bú tölti el, talán ez adja magyarázatát lélektani szempontból annak is, hogy Ossiánhoz fordul még inkább elmélyedni akarván érzelmi állapotában.

Bennünket jelen alkalommal — tárgyunknál fogva — különösen a nyolczadik versszak érdekel, a hol így szól Arany:

«Oh jer, mulattass engemet,
Hunyó dicsőség lantosa;
Érdekli mostan lelkemet
Borongó ég, kihalt tusa,
Emlékhalm a harcz fián
Ki az utolsók közt esett el
Remény nélkül . . . Jer Ossián.
Ködös, homályos énekeddel».

A «kihalt tusa» s «az utolsók közt remény nélkül eleső harcz fiá»-nak jelentőségét ki ne értené? ki ne ismerné fel ebben a szabadságharczra s a Petőfire való czélzást. Az idézett sorok is visszamutatnak arra, a mire egyszer már utaltunk, hogy a hangulat hatása alatt milyen szoros kapcsolatban jelenik meg képzelete előtt a forradalom és Petőfi képe. Mikor egyikre emlékszik, a másik is fölujul lelkében és viszont.

Még az utolsó strófát idézzük, mint hazafiúi kétségbeesésének, reménytelenségének és csüggedő lelkének jellemző kifejezőjét:

«Kinek sötétes éjjelen
A hősapákhoz költözött
Daliák lelke megjelen,
Alánéz bus felhők között
És int feléd: Jer Ossián,
A holtakat miért vered fel?
Nincs többé Caledonián
Nép, kit te felgyujts énekeddel».

A költemény egészben való jellemzéseül — annak ismert és kedvelt voltára való hivatkozással — még csak annyit jegyzünk meg, hogy hangulatossága, formaképsége s művészi leplezett eszmegazdagsága Arany legszebb művei közé soroztatják ezt is.

(Folytatása következik.)

A király nevenapja.

Október 4-ét a mi fölséges urunk névnapját mindenha lángoló lelkesedéssel ültük meg. Ezuttal azonban szeretetünk tüzeit hatványozott lángra gyulasztották a lefolyt napok lélekemelő eseményei. Zászlóengés, hálaadó istentiszteletek, népgyűlések, diszeloadások: az volt a mostani október 4-ének ekes képe. Az ifjúság is oroszlanrészt vitt az ünneplésben. Mindenünnen lelkes iskolai ünnepségek hírére vesztünk. Tér szűke miatt azonban csak a fővárosi iskolák ünnepléséről adhatunk tudósítást.

A *Kalvin-téri református* templomban reggel kilenc órakor volt a hálaadó istentisztelet, a melyet Szász Károly ref. püspök végzett. A szónoklatot végighallgatta a ref. gimnázium tanári kara s az összes tanulósg és nagyszámu előkelő közönség.

Az *I. kerületi állami főgimnázium* tanári kara és ifjusága dr. Badics Ferencz igazgató vezetése alatt hálaadó istentisztelet után házi ünnepséget tartott, a melyen az igazgató, dr. Bozoky Endre és dr. Gyutay Ágoston tanárok lelkes beszédekben méltatták a nap jelentőségét, különös tekintettel a királyi kéziratra.

A *budapesti II. kerületi királyi katolikus főgimnáziumban* és a *Ferencz József-nevelőintézetben* fényes iskolai ünnep volt az intézet dísztermében. Az ünnepen Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter, dr. Klamarik ny. államtitkár, Hóman miniszteri tanácsos, Vézinger apát, Fináczy igazgató, dr. Gopcsa miniszteri titkár és az intézet tanári kara Demetzky kormányzó vezetése alatt volt jelen. Demetzky kormányzó hazafias beszédet mondott. Tetszésben részesült gróf Csáky Imre és Gööz Árpád szavalata, Halász, Hariss és Abrányi Emil növendékek hegedű- és zongorajátéka. Az ünnepet, a melyet a dalkör éneke zárt be, társasbéd követte, a melyen dr. Wlassics Gyula mondott hatásos felköszöntőt királyunkra, királynéunkra, a ki a magyar nép igazi védaszszonya és az uralkodó családra emelte poharát.

A *budapesti VIII. kerületi községi főreáliskola* ünnepségen az ünnepi beszédet Felsmann József igazgató mondotta. Egy VIII. osztályu tanuló szavalt s az intézet énekkara hazafias dalokat adott elő.

Az *állami felsőbb leányiskola* is szép ünnepséget rendezett. Szupán Vilmos királyi tanácsos igazgató üdvözlő beszéde után a növendékek szavallatai és Révész Ferencz tanár ünnepi beszéde következett. A növendékek lelkes éljenezése és hazafias énekek előadása után az ünnep bezáródott.

A *Déák-téri ágostai evangélikus* templomban két ünnepies istentiszteletet tartottak. Kilenc órakor össszegyült a nép- és a polgári iskola, valamint a főgimnázium ifjusága tanáraik vezetése alatt magyar istentiszteletre, a melyen a gyülekezet elöljárói: dr. Králik Lajos közfelügyelő, zólyomi dr. Wágner Géza iskolai felügyelő, dr. Zsigmondy Jenő szindikusz, a presbiterium és a hívek nagy száma megjelent. Horváth Sándor lelkész ünnepi beszédben buzdította az ifjuságot hazaszeretetre, végül Isten áldását kérte a királyra és a hazára. Az istentisztelet végén az egész gyülekezet állva éneklé a Himnuszt.

Iskolai hírek.

A *budapesti IV. ker. főreáliskola* szeptember hó 20-án tartotta meg alakuló ülését. Dr. Kremmer Antal tanár-elnök buzdító szavai után az egyes tisztségek töltettek be. Jegyző lett Langer Károly 8. o. t., titkár Jóna József 8. o. t. könyvtárosok pedig Jordán Dezső 7. o. t. és Réti Mór 7. oszt. tanulók lettek. Miután az ülések idejét megállapították, az lelkes hangulatban 12 órakor véget ért.

A *bajai főgimnázium* «Tóth Kálmán»-köre f. évi október hó 2-án alakult meg főt. Török Konstant vezető tanár elnökle alatt. A gyűlést a vezető tanár ur nyitotta meg emelkedett hangú beszéddel, melyben az önképzés hasznos és szükséges voltát fejtegette. Alelnök lett: Kovács A. 8. o. t., főjegyző: Schober Béla 8. o. t., titkár: Alföldi L. 8. o. t., pénztáros: Móder G. 8. o. t., ellenőr: Weichand F. 7. o. t., aljegyző: Pollermann A. 7. o. t., lapkezelő: Hermann M. 7. o. t., könyvtárosok: Várnai K. 7. és Schuller J. 6. o. t. Első gyűlést f. hó 4-én, a magyar nemzet nagy ünnepén. Ő feleséges a király névünnepére rendezte a kör.

A *debreczeni főiskola* magyar irodalmi önképzőkörének 1897. év október 6-án tartott emlék-ünnepélyének programja: Himnus, énekelte a főiskolai énekkar Elnöki megnyitó, tartotta: Juhász Sándor th. Október 6. Irta és szavallta: Acsay Lajos th. Gyászadal, énekelte a főiskolai énekkar. Október 6, irta és felolvasta: Forrás Gyula jh. Emlékbeszéd, tartotta: Kun Béla jh. Tizenhárom, irta: Váradi Antal, szavallta: Gévay Béla 8. o. t. Szózat énekelte a főiskolai énekkar.

A *miskolczi* ev. ref. főgimnázium Kazinczy önképzőkörének alakuló gyűlése szeptember 20-án volt, a melyen a tisztikar alakult meg. Az első rendes ülés szeptember 27-én lett megtartva. Tárgysorozata a következő volt: «Tompai sírjánál» óda, mind a mű, mind bírálata megdicsértetett, szerző Kovács Gábor 6. o. t., bírálta Nagy Ferencz 7. o. t. Szavalltak: Buczkó Gábor 8. o. t. Petőfi: «A hazáról» cz. műve megdicsértetett. Lang Egon 8. o. t. Gyulai «Pókainé» cz. műve elvettetett. Szavallni jelentkeztek: Slésinger 7. o. t. Goldberger 5. oszt. tanulók. Ezzel az ülés véget ért.

A *rozsnyói* ág. ev. főgimnázium október 6-án az intézet tornaacsarnokában ünnepelte meg az aradi vértanúk emlékét. A lelkes lefolyásu ünnepség műsorát a következő számok alkották: 1. «Tavaszi elmúlt», Lányi Ernőtől: előadta az ifj. zenekör. 2. Október 6; óda, irta és szavallta Oravecz Gyula, 7. o. t. 3. Nép-hymnus, Ivánka Samueltól, énekelte a daloskör.

4. Alkalmi beszéd, mondotta Schrödl József tanár 5. «Hej be rég nem láttalak», előadta a zenekör. 6. Tizenhárom, Váradi Antaltól, szavallta Kovács Béla, 8. o. t. Az ünnep a Hymnus hangjaival ért véget.

A *szabadkai főgimnázium* érdekes ajándékkal gyarapult. Október 5-én becsátották áruba Jámor Pálnak (Hiador), a nemrégiben elhalt veterán költőnek nagy könyvtárát. A becses gyűjteményt a város vette meg s az intézetnek adományozta, melynek Jámor Pál hosszú időn át igazgatója volt.

A *keszthelyi főgimnázium* «Helikon» önképzőköre szeptember hó 19-én tartotta alakuló közgyűlést, Pákor Andorján tanár úr vezetése mellett, ki miután serkentő beszéddel buzdította az ifjuságot, megejtette a tisztviselők választását. Elnökké választott: Mátyffy Vilmos 8. o. t., főjegyző: Magasházy László 7. o. t., aljegyző: Sarkady Lajos 7. o. t., pénztáros: Kétszery Géza 8. o. t., főkönyvtáros: Gyarmaty Miklós 8. o. t., alkönyvtáros: Eöry Jenő 7. o. t.

A *szegvárdi* közs. polg. fiúiskolában fennálló Garay önképzőkör f. évi október 2-án tartotta alakuló gyűlést: Kardos Ignác tanár-elnök röviden kifejtve a kör czélját, a gyűlést megnyitja. Alelnök lett: Schelesnik Károly 6. o. t. Főjegyző: Gálos A. 6. o. t. Aljegyző: Boda B. II. aljegyző: Barasits A. 5. o. t. Pénztárnok: Laczó István 6. o. t. Ellenőr: Kazamir Konrád 6. o. t. Bíráló bizottsági tagok: Halász Gy., Pländer E., Prucser J., Wohl T., 6., Kristófek G., Minázingler J., Linka 5. o. t. és Férner S., Holub J. Jákobsohn A. 4. o. t. A tagsági díj havi 10 fillérben állapított meg.

A *székesfehérvári* kath. főgimnázium önképzőköre 1897. szeptember 25-én tartotta alakuló-gyűlést főt. Czapáry László dr. elnökle alatt. Az elnök munkásságra serkentő szavai után a tisztviselők megválasztása következett. Alelnök lett Leél Imre 8. o. t., másodelnök: Halla Aurél 8. o. t., kire még a titkári és lapkezelői hivatal tisztét ruházták, pénztárnok: Harranek József 8. o. t., főjegyző: Kirisits J. 7. o. t., ellenőr: Rhéberger L. 7. o. t. Majd, miután a kör a Magyar-Szemle, Nyelvör, *Tanulók Lapja*, Uj-idők, Természettudományi közlöny megrendelését határozta el, a gyűlés véget ért. Gyűléseket a kör csak minden két hétben tart.

A *szatmári* kir. kath. főgimnázium «Kazinczy önképzőköre» f. év szeptember 30-án tartotta alakuló gyűlést Rupperecht Alajos tanár úr vezetése alatt. A vezető-tanár lelkes megnyitó beszéde után megválasztotta a kör

tiszti karát: ifjusági elnök Lakatos Géza 8. o. t., főjegyző: Horváth Gyula 8. o. t., pénztáros: Karénovits József 8. o. t., főkönyvtáros: Kocsis József 8. o. t., aljegyző: Ambróczy Sándor 7. o. t., alkönyvtárosok Gyüre István és Mäder Mihály 7. o. t. lettek.

A *székely-udvarhelyi* m. kir. áll. főreáliskola önképzőköre szeptember 15-én, Nosz Gusztáv körvezető tanár vezetése mellett alakult meg. A kör tisztviselői a következők: elnök: Márton Benedek 8. o. t., alelnök: Kovács Dénes 8. o. t., titkár: Dömjén Lajos 8. o. t., főjegyző: Áprily Ferencz 8. o. t., pénztáros: Merle Géza 8. o. t., aljegyző: Steiner Mór 7. o. t., könyvtáros: Várterész Jenő 7. o. t., gazda: Seifert Károly 8. o. t. Az önképzőkörrel kapcsolatos «Eötvös Önképzőkör» cz. szépirodalmi hetilapnak felelős szerkesztője Márton Benedek, főszerkesztője: Dömjén Lajos.

Uj főgimnázium és önképzőkör. Szamosujvár városának hazafias szellemű polgárai még az 1894—95 tanévre kikérték és meg is nyerték az eddigi négy osztályu algimnáziumnak fokozatosan főgimnáziummá leendő kiegészítését. A millennáris 1896. évet nagy anyagi áldozatok árán egy új gimnáziumi minta-épület felállításával örököltette meg a város, a mely igazán impozáns épület ma már városunk egyik legnagyobb díszje. A 8-ik osztály a jelen tanévvel nyitott meg. A gimnázium ifjusága által még mult évben értelmezett, de nem engedett önképzőkör megnyithatására a vallás és közokt. magas kormány jóváhagyása f. év ápril havában megérkezett s így az ige testté lön, mert mult hó szeptember 19-én Dr. Mártonfi Lajos igazgató az önképzőkört az ifjuság örömeire megnyitottnak nyilvánította s egyúttal Feckó János tanárt az elnöki teendőkkel bízta meg. Ekkor történt meg a tisztviselők választása, titkos szavazás útján, a következő eredménnyel: titkár Porde Gyula 8. o. t., főjegyző Szechák László 8. o. t., aljegyző Szechák János 7. o. t., pénztáros Slákovits Gergely 8. o. t., ellenőr Duha István 7. o. t. és a folyóiratok öre: Schilling Árpád 8. o. t. A körnek van 43 működő és 39 pártoló tagja.

A *szentesi* m. kir. állami főgimnázium «Horváth Mihály Önképzőköre» mult hó 19-én tartotta meg Dr. Agh Lajos tanár úr elnökle alatt 1897—98. évi alakuló gyűlést. A körbe beiratkozott 59 tanuló, ezek közül 25 rendes és 34 pártoló tag. A tisztviselők következőképp választották meg: titkárrá Soós Lajos 8. o. t., I. jegyzővé Rácz Antal 8. o. t., II. jegyzővé Szova József 7. o. t., pénztárnokká Balogh Sz. Sándor 8. o. t., ellenőrré Ónodi Sz. Lajos

8. o. t. A dolgozatoknak állandó bírálóivá: a) történelmieknél Grünhut Géza 8. o. t. és Böszörményi Jenő 7. o. t. b) költőieknek Onodi Sz. Lajos 8. o. t. és Palogh Sz. Sándor 8. o. t. c) természettudományiaknak Döme Bálint 8. o. t. és Falábu Jenő 7. o. t. d) irodalmi és egyéb dolgozatoknak Barna Domokos és Czukermann Béla 8. o. tanulók.

FEJTÖRŐ.

— Rovatvezető: Csizsár József. —

1. Számítási kérdés.

Ha egy gondolt számból 50-et kivonok és a különbséget köbre emelem, ugyanazt az eredményt nyerem, mintha a gondolt szám feléből 18-at kivonok. Melyik a gondolt szám? (Kovács János.)

2. Földrajzi kérdés.

Melyik szigetcsoportja az Afrikának, mely a spanyolok birtokában van? A sziget meglehetősen magasságú vulkanikus hegyein örökös tavasz uralkodik. Melyik ezen sziget sajátos madara? Mi a fővárosa?

3. Történelmi kérdés.

Ki volt azon férfi, a ki 1096—99-ig a kereszties hadak egyik vezére volt? 1103-ban meghódította Tripolist?

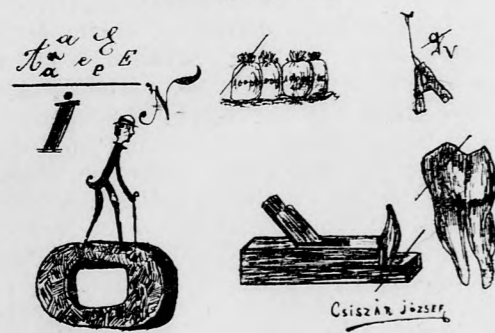
4. Természetrizai kérdés.

Melyik növény az, melynek szára felálló, síma, levelei nyílalakuak? Keletről hozták magukkal a kereszties hadak. Nálunk is, de különösen Észak-Európában termelik. Fürtjei a levél hónalja alól nőnek ki, rózsaszínűek vagy fehérek. Mézét a méhek keresik. Számos fajja vadon is tenyészik? (Bubics Jenő.)

5. Mértani kérdés.

Valamely négyszögnek oldalai a, b, c, d; a oldal b-nél 3 m.-rel; b oldal c-ről 3·5 m.-rel; c oldal d-nél 1 m.-rel hosszabb. A négyszög területének négyzete 1849 m. Mekkora a négyszög oldalai?

6. Képrejtvény.

«Kosmos» műintézet nyomása. Budapest. VI., Aradi-utca 8.

IRODALOM.

Érettségizők figyelmébe. Napjainkban idejét multa már ama tanítási rendszer, mely katekizmus módjára magoltatta a diákokkal a stilsztikát, retorikát meg poétikát és vaskos kötetekben tállalta elő az írásművek elméletét. Nincs avatottabb módja a tanuló kedve lelohasztásának, mint a túlterjeszkedő, részletekbe fuló elmélet forcirozása. Mentül kevesebb theoria és mentül több olvasmány: mai napság ez a jelszó a magyar nyelv tanítása terén. Ép azért megokolt és fölöttébb hasznos művecskének nevezhetjük azt a füzetet, mely «Az írásművek elmélete dióhéjban» czimen, kézirat gyanánt jelent meg. Írta egy tanár. Benne a tanulók szépen összefoglalva talájják mindazon ismereteket, melyeket olvasmányaikból levontak. *Ienyi* (= 12 oldalnyi!!) terjedelemben tudja elmondani a tudományos, költői és szónoki művek elméletét, de úgy, hogy abban lézag nincs és benne van minden, a mi fontos és szükséges. E mellett előadása ment az illetén kivonatoknál szokásos szófukarkodó homályosságtól; egyszerű, világos és élénk. Melegen ajánljuk e művecskét diákjainknak, főleg az érettségi előtt állóknak: benne rövid idő alatt, biztosan és alaposan áttekinthetik a tudnivalókat. *Ára 20 kr.* Kapható *Hangos* Antalnál, Budapest IV., Cálvintér 5.

Megjelent Nagy Sándor Iskolai gyorsírás tan-könyve. 3-ik kiadás. Ára 50 kr. E mű második kiadása 1895-ben jelent meg és az újabb kiadás különösen anynyiban változott, hogy a gyakorlatok mindjárt a szöveg közé vannak beékelve és azok közönséges írásu fordítása a mű végén nyomtatva jelent meg. A példák tetelesen bővitve vannak és a füzetben előforduló rövidítések befűrendes sorozatban közölve. Az 50 kr. előleges beküldése esetén a művet bérmentve küldik. Legczélszerűbb a pénzt postabélyegeken zárt levélben: Nagy Sándor műegyetemi könyvtárór czimén Bpestre küldeni.

Szerkesztői telefon.

Discipulus N.-Kanizsa. A pécsi szemináriumba a 4. osztályból csak jeles bizonyítványu tanulókat vesznek fel. A pályázatot júniusban hirdetik ki s a felvételt július első napjaiban tartják meg. — **Preusz L.** Ungvár. Ajánlható munka Négyesy L. Magyar Verstan-a, ára 70 kr. — **N. J.** Udvarhely. Névtelen dolgokat nem veszünk figyelembe. — **H. L.** A Goethe fordítás nagyon elesévelt. Ezt már igen sokan és sokkal szebben lefordították. — **M. B. Berkes Imre** név alatt csakugyan Bergl Izidor ír, a ki most Budapesten van s az egyetemen a bölcsészeti karra iratkozott be. Leopold Lajos is itt van, ugy tudjuk, jogi pályára lép. Kunfy Zsigmond nem jött Pestre, hanem Kolozsváron végzi egyetemi pályáját. Kemény Aladár jogi tanulmányokat végez, Szőlősy Ferencz pedig tanárjelölt. Ime egy kis lista a mi nevelésünkben.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt
A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVA.

Előfizetési árak:
Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.
Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:
Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiumi tanár.
Kiadja a „Kosmos” műintézet, kő- és könyvnyomda és hírlapkiadó reszv.-társ.

SZERKESZTŐSÉG:
Budapest, IX., Soroksári-utca 31.
KIADÓHIVATAL:
Budapest, VI., Teréz-körut 23. sz.
KÉZIRATOKAT
nem adunk vissza.

„Ábránd.”

Ezen a czimen gyűjtötte össze ifju *Junk* Károly, hatodik gimnázista Szatmáron, egy-néhány novelláját és kiadta csinos köteteskedében egy ottani kiadó. Csodálatosképen a könyv már jó ideje porosodott fiókunkban s hamarjában nem is adhatnánk rá magyarázatot, mi okból borítottuk rá a feledés borítóját. Megbírálása félíg-meddig idejét multa már; mi nem is kivánjuk beható kritika alá fogni ezen írói zsenjét: a mit róla elmondani akarunk, azt magának a kiadásnak tárgyi oldalából szűrtük le. A mit róla elmondani akarunk, az nem annyira közvetetlenül ifju Junk Károlyhoz szól, mint inkább a magyar ifjuság zöméhez, melyre szerető szemmel nézünk, még ha nem kellemes dolgokról kell is vele beszélnünk.

Ifju Junk Károly «Ábránd»-ja alkalmat ad nekünk, hogy levonjuk a leplet egynemely állapotokról, melyeket határozottan kórosoknak kell bélyegeznünk.

Ez az «Ábránd» öt hat novellát tartalmaz. A novellákról csak annyit jegyzünk meg, hogy Magyarország önképzőkörében évente számtalan novellát produkálnak a diákemberek: nos, én erősen vallom, hogy e novellák legnagyobb része kiállja a versenyt ifju Junk Károly megjelent elbeszéléseivel. Ilyképen végső eredmény gyanánt ki kell jelentenem, hogy az «Ábránd» kötet legkiválóbb tulajdonsága — a szép kiállítás, mely körül a szatmári kiadó ugyan-csak kitett magáért. Szép a kiállítás; én azonban ennek ellenére idegenkedve néznék még akkor is rá, ha tartalma legmerészebb várákozásaimat is kielégítette volna.

Ne vádoljanak kedves olvasóim szűkkeblűséggel és vaskalapossággal, de szerény magam és — azt hiszem — mindenki, a ki szívéből

szereti az ifjuságot, visszas, kevésbé épületes és kevésbé követendő példának tartja azt a tényt, mikor egy még fejledező tehetségű gyerekember könyvvel lép a nyilvánosság elé. Tiltania kell ezt a lépést a szerénységnek, tiltania főképp a józan belátásnak. A zsenge ifjukor nem fér össze a nyilvánossággal. Izzó láng az a kezdő «süvölvény» számára, mely lepörzsolja a vakmerően közelébe csapongónak szárnyait. Olyan az, mint a mitológiai Pieridák kútja:

A Pieridák kútjából sokat
Meríts, vagy meg ne izleld szent vizét!
Gyer kortyok abból elkábitanak,
De bő ivás kijózanít.

Gyöngye gyermek csak keveset ihatik abból, ám e kevés elég arra, hogy fejébe szállva, megromtsa őt. A nyilvánosság lépköre is ilyképen megbomlasztja a máshoz szokott ifjut, ismeretlen igényeket támaszt benne, kiforgatja a boldogtalant létalapjából.

Amde, vethetik némelyek ellenem, valóban minden esetben káros hatása a túlságosan kora világbalépés? Ott vannak például Balassi Bálint, Kazinczy Ferencz, Hugó Viktor. Ezek sem voltak sokkalta idősebbek az «Ábránd» szerzőjénél, mikor a nyilvánosság előtt szárnyaikat próbálgatták. Úgyde Balassi Bálint apjának vigaszára plántálta át németből a «Beteg lelkeknek való füveskertecskét», Kazinczy pedig a maga okulására kivonatolta össze a «Magyar geografia»-t és — nem tudom tényekkel igazolni, de fölöttébb valószerűnek tetszik előttem, hogy Balassi meg Kazinczy annak idején alighanem lobogó autodafét csi-